

COSMARI

Opština
Macerata
(Italija)

Opština Bushat
(Albanija)

Opština Kamez
(Albanija)

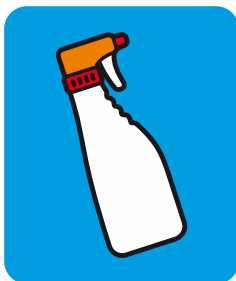
Opština Bar
(Crna Gora)

Partnership for Development

PRIRUČNIK ZA DOBRU PRAKSU

Praktični vodič za postupanje sa otpadom

Projekt favorizuje razmjenu dobre prakse i inovativne tehnike između lokalnih vlasti u cilju smanjenja negativnog uticaja komunalnog otpada na ambijent. Ovaj proces također predstavlja priliku za razvoj, učenje i međusobnu razmjenu.

PRIRUČNIK ZA DOBRU PRAKSU

Praktični vodič za postupanje sa otpadom

UVOD

Ova publikacija je realizirana zahvaljujući vrijednim radom i doprinosnom saradnjom svih partnera u projektu IPA Adriatic CBC Programme UMK , sa ciljem da se istraže određeni specifični problemi zaštite okoline.

Smatra se strateški važnom obuka i razvijanje svijesti, postojećih i budućih generacija u vezi sa svim što se odnosi na razvitak uopšteno, a samim tim i na prikupljanje otpada.

Od velikog je znacaja da se svi upoznaju da se otpad može prikupljati i razdvajati u odnosu na vrstu materijala od kojeg su napravljeni, mogu biti posebno reciklirani, a zatim ponovo korišćeni.

Važno je da postanemo svjesni da samo tako možemo izbjeći izgradnju odlagališta i iscrpljivanje osnovnih sirovina, za koje znamo da nisu beskonačne.

Izvjeseo je da svakodnevna mala "dobra" praksa pomaže očuvanju i unapredjenju okoline u kojoj živimo (prikupljanje,razdvajanje, autocompostare, eliminisanje jednokratne upotrebe, itd...).

Zahvaljujuci svima, otpad može od stvarnog Problema postati Resurs.

Opština Bushat
(Albanija)

Opština Kamez
(Albanija)

Opština Bar
(Crna Gora)

Opština Macerata
(Italija)

Direktive Zajednice: Smanjenje i prevencija

Evropska Unija, kako bi smanjila rast otpada, predlaže pravni okvir za kontrolu cijelog otpadnog ciklusa, od proizvodnje do odlaganja, dajući važnost prikupljanju i recikliranju.

ACT: Direktiva 2008/98/EC Evropskog Parlamenta i Vijeća od 19. novembra 2008 o otpadu (Ova Direktiva ukida Direktive 75/439/EEC, 91/689/EEC i 2006/12/EZ)

SINTEZA

Direktiva određuje pravni okvir za obradu otpada u okviru Zajednice. Ona ima za cilj zaštitu okoline i ljudskog zdravlja kroz

prevenciju od štetnih djelovanja uzrokovanih proizvodnjom i tretiranjem otpada.

Da bi se bolje zaštitila okolina, države članice se moraju pridržavati određenih mjera prilikom obrade njihovog otpada prateći sledeću hijerarhiju, koja se odnosi na red prioriteta:

- prevencija;
- priprema za ponovnu upotrebu;
- reciklaža;
- upotreba drugog tipa (na primjer: za proizvodnju energije);
- uništavanje.

Države članice mogu sprovoditi zakonske mjere za jačanje ovog sistema hijerarhije u tretmanu obrade otpada. Međutim, one moraju osigurati da tretiranje otpada ne dovodi u opasnost

ljudsko zdravlje i ne ugrožava okolinu.

Kontekst

Proizvodnja otpada u Evropskoj Uniji je u stalnom porastu. Zato je bitno precizirati osnovne ideje, kao što su prakupljanje i zbrinjavanje otpada kako bi se stvorili bolji uslovi za sve djelatnosti koje se bave otpadom .

Također je neophodno pojačati preventivne mjere, kao i mjere za smanjenje negativnog uticaja koji otpad ima na ambijent, sa ciljem da se sačuvaju postojeći prirodni izvori.

Direktive EU u vezi sa otpadom imaju kao primarni cilj smanjenje koliko god je to moguće količine otpadnih proizvoda, pogotovu ne-recikliranih koji se odlagaju u deponijama, i istovremeno težiti ka tome da reciklažom ponovno upotrijebimo sirovine, koje na taj način postaju izvor bogatstva, a ne uzrok zagađenja.

Prema novim evropskim direktivama o prikupljanju otpada, najvažnija novost je upravo tema smanjenja i prevencije .EU je odlučila da ih precizira sledecim članovima:

- član 9. Zakona o otpadu obavezuje Europsku Komisiju ,da u periodu između 2011 i 2014 pripremi niz izvještaja o upravljanju otpadom ;između ostalog njegovo smanjenje
- član 29, međutim, predviđa obavezu država članica da usvoje nacionalne planove prevencije do 2013. Ovi planovi će identifikovati mjere koje treba poduzeti kako bi se smanjio kvantitativni i kvalitativni uticaj otpada .

Direktiva, međutim, ne uvodi odmah ideju smanjenja otpada kroz "brojke", već kroz niz mjera kojima se nastavlja politika smanjivanja i prevencije, sa ciljem da do 2020 ,ostvari takozvanu "disocijaciju" između ekonomskog razvoja i povećanja otpada. Nacionalni planovi, dakle, postaju koristan i praktičan alat za podsticanje proizvođača otpada da smanji količinu i izvor, a istovremeno poboljša kvalitet.

Jedna od novina je da EU ne govori o prikupljanju diferencijalnog otpada već o recikliranju i pripremama za ponovnu upotrebu. Drugim riječima, Direktiva određuje kao cilj recikliranje a ne načine i faze prikupljanja, samim tim glavni cilj svake politike treba da bude minimiziranje ne-diferencijalnog otpada.

To znači da će se morati preći na plan koji se bazira na povećanju količine prikupljenog diferencijalnog otpada, pomažući sve faze, od prikupljanja, reciklaže, pa do "krajnjeg rezultata" gdje otpad postaje resurs.

Strategije recikliranja i ponovne upotrebe se baziraju na sljedećim akcijama:

- poboljšati načine prikupljanja komunalnog otpada u tehničkom, ekonomskom i ekološkom smislu
- razvoj tržišta za iskorišćavanje otpada jača i industriju, razvija tržište za višekratnu upotrebu proizvoda i materijala dobivenih obradom povrat materijala, na primjer, otpad od ambalaže (pakovanja), stvaranje nacionalne industrije, konzorcije, kako bi se osigurala odgovornost svih subjekata, u skladu s načelom "ko zagađuje - plaća", i dala mogućnost sudjelovanja u formiranju konsorsija specifičnih za vrstu materijala koji tretiraju. Ovi konzorciji imaju za cilj racionalizovano i organizovano sakupljanje, recikliranje i ponovnu upotrebu otpada, u skladu s kriterijima učinka, vrijednosti i ekonomičnosti. Financiranje rada navedenih konzorcija se postiže doprinosom suvlasnika i učesnika u ovim aktivnostima.

Implementacija Direktive 94/62/EC o ambalaži i ambalažnom otpadu, sa izmjenama i dopunama Direktiva 2004/12/EC, u Italiji je osnovan CONAI (National Consortium pakiranje), po kojima su proizvođači i korisnici ambalaže dužni sudjelovati.

Cilj je da se osigura postizanje globalnih ciljeva upotrebe i recikliranja otpada od pakovanja, kao i obavezna povezanost s aktivnostima recikliranja kojima se bave javne uprave.

SVIJET OTPADA

Šta je otpad?

Svaka supstanca ili predmet koji vlasnik odbacuje ili namjerava ili je obavezan odbaciti

(Definicija: n.2008/98/Ce Direktiva EU od 19.novembar 2008)

Kakvog je sastava naš otpad?

Prosječni sastav otpada je teško odrediti jer zavisi od područja, bogatstva i kulture gradjana, kao i industrijske proizvodnje u mjestu.

Jedno je sigurno, prosječna dnevna proizvodnja po glavi stanovnika je u stalnom porastu.

**OTPAD PROIZVEDEN
POSLOVNIM
AKTIVNOSTIMA**

**URBANI
OTPAD**

PAPIR I KARTON

Papir i karton, brošure, letke, novine, časopisi, knjige, notesi, papirne kese, presovani karton, kutije za hranu koje nijesu prljave, kutije od deterdženta, pašte, cipela i bilo koji karton ili kutija za pakovanje uopšteno.

DOBRA PRAKSA

- Smanjiti zapreminu otpada za odlaganje
- Odlagati što čistiji otpad
- Nemojte ubacati ostali materijal unutra
- Poštujte pravila preduzeca koja obavljaju prikupljanje

Novosti

Za proizvodnju jedne tone papira iz celuloze je potrebno: 15 stabala, 440.000 litara vode i 7600 kWh električne energije, a za proizvodnju jedne tone recikliranog papira nije potrebno ni jedno stablo i samo 1.800 litara vode i 2700 kWh električne energije. 90% novina je štampano na recikliranom papiru!

Budući život

Prikupljanjem starog papira i kartona dobija se nov papir i karton koji se koristi za proizvodnju svesaka, novina, knjiga i nove ambalaže.

STAKLO

Staklene zdjele, boce, čaše, vaze i tegle, i druge staklene posude.

DOBRA PRAKSA

- Nemojte stavljati staklo sa ostalim različitim materijalom kao što su keramika, porcelan, ogledala, kristal ili sijalice
- Operite staklene posude i uklonite sve poklopce i čepove koji se dostavljaju odvojeno
- Nemojte unutra ostavljati strani materijal
- Poštujte pravila preduzeća koja obavljaju prikupljanje

Novosti

Više od polovine staklenih boca koje su u upotrebi su napravljene od recikliranog stakla.

Flaša je u mogućnosti da se vrati na tržište najmanje sedam puta!

Staklo se melje, topi i ponovno koristi! Recikliranje stakla se vrši topljenjem ali na znatno nižim temperaturama od onih koje su potrebne za topljenje izvornog materijala u čemu je značajna ušteda energije, a samim tim nije potrebno njegovo vadjenje iz pijeska, niti upotreba sode i kamenca neophodnih za njegovu proizvodnju. Ne treba podcjeniti uštede i u industrijskoj proizvodnji i njegovom zbrinjavanju.

Buduci život

Od prikupljenog stakla se dobija novo staklo koje se koristi prvenstveno za proizvodnju novih boca.

PLASTIKA

Plastične boce za vodu, bezalkoholna pića, ulje, sokove, plastični čepovi, boce i dozatori za deterdžent, prašak i šampon, torbe, kese i kutije za konfeciranje hrane, filmovi, posude za pakiranje hrane, polistirol, tvrde posude.

Sva ambalaža označena inicijalima PE (polietilen), PP (polipropilen), (PVC polivinil), PET (polietilen tereftalat), PS (polistirol).

DOBRAPRAKSA

- Smanjiti zapreminu otpada
- Pripremiti otpad što je moguće čistiji
- Nemojte u unutrašnjosti ostavljati druge materijale
- Poštujte pravila preduzeća koja obavljaju prikupljanje

Novosti

Plastika je otkrivena tek prije 100 godina. Ona je lagan i izdržljiv materijal, ali na žalost ne razgrađuje se lako. Njena nepravilna upotreba je vrlo opasna za ambijent.

Od reciklirane plastike se mogu dobiti novi predmeti, odjeća i predmete za upotrebu: gradske klupe, igre za djecu u parku, vaze za saksije i druge predmeti, džemper i prekrivači.

Od 67 boca za vodu se proizvede punjenje za jedan bračni prekrivač.

Budući život

Prikupljena plastika se može upotrijebiti u proizvodnji podloge za parkirališta, branika za automobile.

ALUMINIJUM i ČELIK

Alumijske zdjele za konzerviranje i zamrzavanje hrane; alumijska folija, omot za čokoladu, poklopci od jogurta, sprej limenke za hranu i za higijenu osoba, konzerve za hranu (meso, povrće, tunjevina, hrana za kućne ljubimce), čepovi i poklopci od boca maslinovog ulja, vina, žestokih pića, bezalkoholnih pića, prehrambreni i kozmetički proizvodi u tubama, limeni sprejevi za ličnu higijenu, metalni zatvarači za tegle; metalni čepovi na staklenim bocama

DOBRA PRAKSA

- Nemojte u unutrašnjosti ostavljati drugi materijal
- Poštujte pravila preduzeća koja obavljaju prikupljanje

Novosti

Ovi materijali se dobijaju iz vrlo rijetkih minerala i njihova proizvodnja zahtijeva upotrebu velikih količina energije!

Težina 19 hiljada čeličnih konzervi dovoljna je za proizvodnju jednog automobila.

Da bi se napravio jedan ibrik za kafu potrebne su 37 limenke.

Budući život

Od sakupljenog čelika i aluminijuma proizvode se mnoge nove stvari: ibrici, lonci, tiganji, bicikla, i još mnogo toga.

ORGANSKI

Otpad od povrća, trava, grane, lišće i ostaci hrane, kuhinjski otpad (ljuske jaja, meso i riba, kore od voća i povrća, toz od kafe i iskorišćeni čaj i kesice od čaja, ostaci hleba), hrana čiji je rok upotrebe istekao, pepeo, pijesak za kućne ljubimce, korišćene salvete i papirne maramice.

DOBRA PRAKSA

- Nemojte unutar stavljati druge materijale, još vruću hranu i tečnosti
- Ne koristite plastične kese koje nijesu biorazgrađive
- Poštujte pravila preduzeća koja obavljaju prikupljanje
- Napravite domaće kompostiranje (*)

() Pravilna upotreba organskog otpada je kroz prirodni proces koji vam omogućuje da dobijete dobro gnojivo za tlo. Svi oni koji imaju vrt, voćnjak, ili u svakom slučaju viši ili manji komad zemlje, u mogućnosti su da sprovedu ovu praksu. Detaljnije informacije mogu uvijek dobiti u svojim opštinama.*

Novosti

Od organskog otpada smo dobili ne-štetno i ne zagađujuće korištenje gnojiva u poljoprivredi, što je korisno jer se tako terenu vraćaju materije koje se crpe njegovim obradjivanjem i korišćenjem.

Budući život

Zahvaljujuci iskorišćavanju organskog otpada proizvodi se kompost koji je revolucionaran za upotrebu u poljoprivredi.

ISTEKLI LJEKOWI I BATERIJE

Istekli lijekovi, lišeni ambalaže, koja se može reciklirati kao papir.

Jednokratne alkalne baterije, nikal-kadmij baterije, punjive baterije, dugme baterije, baterije telefona i drugih električnih uređaja, baterije za bežične telefone, kamere, itd...

DOBRA PRAKSA

- Nemojte ih bacati bilo gdje jer su veoma opasne za ambijent
- Nemojte ih miješati sa ostalim materijalima za otpad
- Poštujte pravila proizvođača koja obavljaju prikupljanje

Novosti

Lijekovi i baterije, ako nijesu pažljivo tretirani i odvojeni od ostalog otpadnog materijala postaju opasni za ambijent jer ostavljaju veoma opasne sastance.

Budući život

Ovi materijali nemaju novi život, ali ukoliko se ne ostvari njihovo odvajanje, štete za okolinu bi bile neprocjenjive.

GLOMAZNI MATERIJALI GVOŽDJE-DRVO-OTPAD OD ELEKTRIČNE OPREME I ELEKTRONIKE

Komunalni otpad koji zbog veličine ne može biti prikupljan sa ostalim materijalom, naprimjer: namještaj, vrata, stolice, stolovi tepisi, madraci, mreže, glomazni alati, stalak za sušenje veša, frižideri, zamrzivači, klima uređaji, kompjuteri i monitori, veš mašine, električni aparati.

DOBRA PRAKSA

- Ne ostavljajte taj materijala u prostoru.
- Odnosite ih u opštinski sabirni centar za prikupljanje ili u već postavljene kontejnere za tu svrhu.
- Iskoristite usluge servisa za takozvano prikupljanje "od vrata do vrata".

Novosti

Ovaj materijal transportovan do odredišta gdje postoje pogoni za obradu, daje mogućnost povraćaja drveta, metala, plastike, stakla i drugih materijala. Osim toga, određeni opasni sastojci koji se nalazi u nekima od njih, imaju negativan uticaj na sredinu i ljudsko zdravlje, koji se izbjegava njihovim pravilnim tretiranjem.

Budući život

Od ovog glomaznog otpada se koristi prisutno željezo, drvo, plastika, staklo... koji se zatim prosledjuju preduzećima koji ih preradjuju. Metal se, na primjer, šalje topionicama, drvo s biljkama preduzećima koja proizvode drvene ploče, staklo staklarama, međjutim Otpad Električnih i Elektronskih Aparata (OEEA) se tretira tako što se ovi aparati razmontiraju na djelove a zatim komponenti iste vrste grupišu, i od njih se proizvode novi proizvodi.

KORIŠĆENA ODJEĆA

Cista odjeća, u dobrom stanju, kućni materijali (stoljnaci, čaršafi, zavjese, prekrivači, peškiri, obuća, torbe.

DOBRA PRAKSA

- Nemojte ih miješati sa ostalim materijalima
- Poštujte pravila preduzeća koja se bave prikupljanjem

Novosti

Ovaj materijal, ukoliko je u dobrom stanju, je usmjeren ka zemljama u razvoju.

Drugi materijali mogu se koristiti u nekim industrijskim linijama za proizvodnju kartona, katrarnskog kartona, izolacijskih ploča i slično.

Budući život

Upotrebom korištene odjeće se mogu aktivirati razne inicijative, pogotovu one koje se odnose na razvoj zemalja trećeg svijeta.

KORIŠTENI ULJE

Biljno ulje iz kuhinje, od prženja, ulje od konzervirane hrane

DOBRA PRAKSA

- Nemojte sipati vruće ulje
- Nemojte sipati druge tečnosti

Novosti

Ulja, ako se ispuštaju u okolinu, opasni su zagađivači.

Budući život

Pravilnim prikupljanjem korišćenog ulja, i procesom obnove istog, moguće je proizvesti biodizel, maziva, sredstva za čišćenje i hranu za životinje.

Zašto smanjiti otpad?

Smanjenje otpada je nužan korak kako bi se počelo živjeti u skladu sa zdravim načinom života. Prirodne rezerve Zemlje nijesu beskonačne, i uskoro će biti iscrpljene ako ne izmijenimo način življenja, u kojem se samo iscrpljuje i troši, bez ideja o uštedi i očuvanju.

Kad bi se uspjela smanjiti količina otpada koji se baca i diferencijalnog otpada, možemo razmišljati o uštedama. Kao na primjer, smanjenje frekvencije prikupljanja vodi ka smanjenju troškova.

Radi se o mjerama opreza koje se mogu preduzeti u svakodnevnom životu!

Kako proizvoditi manje otpada?

- Kupovati punjive proizvode, kao što su baterije, deterdženti i sl... i koristi distributere za autopunjenje (za proizvode za kuću i prehrambene proizvode), koji se nalaze u velikim trgovinama
- Koristite kese za višekratnu upotrebu, korpe, kutije ili sanduke za kupovinu namjernica, izbjegavajte kese za jednokratnu upotrebu.
- Koristite već ispisani papir na jednoj strani, za dodatne bilješke i, u kancelariji i kod kuće, ne štampati dokumenta, ako to nije neophodno.
- Pijte vodu iz česme
- Koristiti platnene pelene za djecu
- Punjenje praznih mastilo uložaka za štampače i fotokopiranje
- Kupiti aparate sa zamjenjivim djelovima
- Upotreba organskog otpada kao đubriva za baštu, za proizvodnju komposta
- Odjeću koju više ne koristite poklonite članovima porodice ili prijateljima, ili je dostavite ustanovama koje ih prikupljaju za humanitarne svrhe
- Nemojte kupovati proizvode za jednokratnu upotrebu
- Odaberite kvalitetne proizvode sa prikladnom zaštitnom ambalažom, eco-podudarne, koji će se lako reciklirati, bez iskoristavanja radnika, čime postizemo štednju energije.
- Nemojte bacati, već ponovno koristite proizvode, tako im produžavate životni vijek

Ključne riječi

Odbacivanje

svaki materijal ili predmet koje vlasnik odbacuje, ili ima namjeru, ili je obavezan da odbaci.

Vladanje otpadom

skupljanje, prevoz, upotreba, zbrinjavanje otpada, uključujući i kontrolu nad tim operacijama, kao i zatvaranje deponija, i kontrola djelatnosti trgovaca i njihovih posrednika.

Prevenција

mjere preduzete prije nego što je određena supstanca, materijal ili proizvod postao otpad.

Povraćaj

je svaka akcija čiji je glavni cilj davanje mogućnosti da otpad od štetnog prelazi u korisno.

Recikliranje

svaka operacija kojom se otpadni materijal preradjuje u proizvode, materijale ili supstance koje se koriste u vidu ranije upotrebe, ili za sasvim nove upotrebne svrhe.

NOVE MOGUCNOSTI ZA FAVORIZACIJU UPRAVLJANJA OTPADOM